

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

III. De cæteris fugæ, & auersionis diuinæ affectibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

ge à medio
 Sed nec ego dubito punctionem iustam damna-
 torum in aeternum bonam, neque villatus in se ma-
 lam esse, atque ex iustitia vindictae suae; & boni pu-
 blicii amari à Deo volitam, & amatam: atque ex eo præ-
 esse odium Dei in eis damnatos non exercere propriè:
 sed vterius contentio eadem mala, vi ipsi priuatiim
 sumptis, atque, vi personae particulares sunt ex eorum
 dissimilitudo ob mortalis, etiam perpetuam, maculam,
 perpetuo etiam à Deo iustificandi inferri ob rationes, &
 fundamenta data: id autem quod subtilius ex Anselmo
 respondetur, solum occurrit alteri difficultati iam opo-
 nenda de amore vniuersali, quo Deus creata cuncta
 quae absolute sunt diligit: atque hunc creaturae volitione
 damnationis respectu damnatorum non desicere,
 etsi eos deteriore loco, quam Beatos quosque, tamen
 pro meritis, & dignitate reponat: id quod pictoris,
 & coloris exemplo demonstrat. At vero dilectionem
 Dei amicitiae, & charitatis propriam, odique proprii,
 & inimicitiae exclusiuam, & aduersam erga damnatos,
 nec admittit, nec admitti non solum à Theologo, sed
 nec à suo homine potest. Tum: quia generalis ille
 amor Dei rebus ut sint, omnibus amicitiae incapaci-
 bus communis cum capacibus amicitiae vna est: nemoque
 amicitiae propria affectum ex parte Dei erga perpetuo
 eius inimicos concessit, audebitque concedere: etiam ex
 eis, qui Dei odium erga ipsos negant. At dies pri-
 mum, ac praecipuum bonum cuiusque est suum esse:
 ergo, qui vult alius, & amore suo dat, & conseruat ip-
 sius esse, vi etiam Deus dat & conseruat damnato,
 vult ipsi praecipuum, imò summum ipsius bonum: ergo
 propriae amicitiae ex parte sua (si capax redemandi ille
 sit) ipsum amat: si creatura amore propriae est vellic alio-
 rum bonum. Respondetur, creaturae rationalis bonum pri-
 mum non esse eius esse, vi de fada prodire aut
 Matthaeum Dominus expressit illis verbis: *bonum erat
 ei, si natus non fuisset*: quo eius non esse melius ipsi
 fore, quam esse satis docuit: esse siquidem praecipuum,
 ac summum eius bonum summa, aeternaque beatus
 summum autem eius malum perpetua eius priuatio, ob
 quam, & ceteras aeternas aerumnas damnati non esse
 vehemenssimè, etsi incassum, desiderant: vident enim
 vi perpetuo pereant. Ad hac Dei charitas, & amicitia ex
 parte adhaec fuit ad supernaturale bonum terminatur,
 quod vel supplicet, vel disponit, aut intendit; esse autem
 ipsum creaturae rationalis mere naturale est, et si
 in eo ordine sit praecipuum: quare ad determinandam
 amorem amicitiae Dei proprium est prorsus in-
 eptum.

6. Dices per nos Dei odium in damnato nobis dignitatem formalem malitiae, & maculae, & infensiois obiectivae esse iustificans: ergo concipitur à Deo eiusmodi odium in damnato ex affectu iustitiae: ergo non ex displicentia de damnato, seu quia eius malum est, sed quia odium illud bonum, & honestum Deum est, atque ei sui, fuxque iustitiae amore: hic autem affectus, ut auctoris à damnis sit, non autem odium proprie erit; quod essentialiter est displicentia personae, non autem ex amore odii habentis concipi, atque in malum odio habenti eci debet ferri. Hoc argumentum male Vasquium nostrum vexat loco citato in confirmatione rationis, præcipue vti illud voluit præoccupare ac reliquos ipsi, & nobis in hac conclusione consentientes insolubiler vexabit; qui ad omnem actum virtutis propter ipsam honestatis virtutis illius requirunt: quibus ergo, vt plurimum assensior, non autem quoad amicitiae virtutem: quae omnium sententia ex complacentia personae ob eius bonitatem essentia sua esse debet; quin ex honestate, & convenientia morali nostra, & quia bonum nobis, &

ex complicitate tandem nostri, esse possit: quod ipsum in odio inimicitiae amoris amicitiae possit contineri: quod fratribus rationem mal in tra rationis dicitur: rectum, ac iustum in obiecto odio habendo habeat: vti Deum habere in damnis vidimus) quod iam loquar efficacem displicentiam de altero hostilitatem habebit: efficit huius hostilitatis gratia odium in illum non eliciat: imò vero, si odium proprium fit obis hostilitatem elici nonquit: vti obiecto, & amoris amicitiae propriae exemplum probat; sed adus ille obis hostilitatem, elicitus reflexus actus supra odium dictum erit, alteriusque speciei ab illo: quare neganda est consequentia prima ex doctrina hac, valde obviante ad distinctionem actuum supernaturalium vnde Theologorum ab aliis supernaturalibus qui tales apparent designandam. Inquires ergo ex displicentia, & odio in damnatos poterit Deus eorum præcipuum malum, nempe peccatum, eis velie. Negatur consequentia: quia, etsi ipsi malum fiat, essentia sua Deo etiam cumque ætiamini dissonantens est: quare non essentiam earum amari a Deo non potest quod ipse peccet: quod est impossibile. Accedit: quod si Deus amare illud facit ea ratione posset, posset etiam ob illud in damnatos sibi complacere: & contradictione alia inde placere Deo damnatos posset, vnde maxime, & mihi displicet: aliaque rursus contradictoria facile inferrentur.

*De Cateris fuga, & auersionis animi
affectibus.*

Reliquos auersionis affectus ab odio hactenus ex-
minato diuersos disputationis præfatione recen-
sumus, & explicuimus, etli summarie satis, idcirco nihil
de eis huius quæstionis præfatione.

*De Fuga speciali timore, dolore, seu
tristitia statuitur.*

1. **T**imorem proprie dictum Deo non consistit
concors Theologorum contra Iudaeos re-
spondens. **S** Thom. 1. cont. gent. cap. vii. sententia est. Ratio est
clara: quia ex Damasceno 2. de fide cap. 11. *Timor est*
imminutio, & *expectationis mali auctoris*, in ratione
imminutio, & expectationis mali inveniuntur aditum
& difficultas resistendi, & mali interiorum, vt bene
S Thom. 1. 2. question. 41. a. 2. & question. 42. a. 2.
& pater; quia nemo de his, que vitare fide potest, co-
met. Atqui Deo nulla est, esse potest resistendi causa
malo, illud vitare: ergo Deo proprius timor mali
omnino repugnat. Hinc **S** Thom. question. 42. art. 3.
ait nos de peccatis nostris timorem non posse habere:
quia nostro arbitrio in illi existentia lubidum est, ali-
quid resistenda, atque euitatio voluntari nostra ob ali-
qua vitiosae passionis sine extrinsece inducens velle-
menter inclinans ad peccatum ardua nobis ac velle
reddatur. Addo rationem secundam: quia in voce illi
expectati, seu expectationis, & imminutio mali im-
peditur, & mali futurum cognitio praua (cum mali im-
peditur praesente timor esse nequeat: eaque cognitio de eu-
tutione non certa, & infallibilis sententia, sed con-
iecturalis, mali enim alicui euenturi certa senten-
tia, nulum timorem reddit, fed amorem) & vi res futu-
rae future ex capitalis inappellabiles sententia denun-
tatione certo futura ab ipsis cognita, & iudicata quousque
cucurrit

reuerſe experimur; atqui coniecturalis, ac non proſus certa, & euidens de omni euentu futuro ſcientia Deo repugnat: ergo & timor. Mitto ſcripturæ loca, quæ pro hac concluſione à nonnullis, etiam noſtro eruditiffimo Ruiz d. 54. ſect. 4. num. 5. afferuntur, quia infima nec ad litteram illud ſolui doctæ ibi pro concluſione obſeruantur, ſed in ſcriptura timorem de Deo dictum; cum tamen affectus alij, qui Deo proprie non conueniunt, dolor, penitentia, triſtitiaque ſed metaphoriçè ſolum, dicuntur, quia aliquid eorum ad inſtar Deo proprium eis nominibus ſignificatur: quo ſatis offenditur euidens valde eſſe timorem (addiderim timoris vmbra adhuc, qualem qualem) Deo repugnare.

2. De triſtitia proprie tali, ſeu dolore, ac penitentia de malis abſolutis in Deo non eſſe æque concordēs Theologi omnes contra memoratos ludæos reiſciendam à Deo cenſent. Primo quia ſumma beatitudinis diuinæ delectatio à Deo indefectibilis, inabdicabilis, atque inſequeſtrabilis cuiusmodi affectus pati nequit. Secundo, quia è ſui amore de malis etiam culpæ non poteſt Deus dolere, aut triſtare: quia nullatenus ipſi mala & nociua ſunt. Neque ex charitate hominum peccatorum quibus ſunt mala & nociua probat Ruiz, quia culpa ipſa lætaliſ, quam admiſiſſe ſunt inimici, de quorum proinde malo dolendum Deo non eſt. Cæterum nihilominus Deo chari, eſti ipſi non redamant, ſed ipſum oderint, peccatores per te ſunt: ex noſtroque amore, non autem ex ipſorum in nos dilectione de chariorum malis dolemus, atque triſtamur: Dei ergo de peccatis noſtris dolor inde non repugnaret. Melius ea repugnancia probatur ab eodem ex definitione doloris, & triſtitie apud Auguſtinum 14. de ciuit. cap. 15. long. à med. dicentem. *Auma dolor, quæ triſtitia nuncupatur, diſſentio eſt ab eo, quæ nobis nolentibus accidit*: At Deus, eſti quatenus ex parte ſui eſt, efficaciter, & ſerio noliſ eſſe peccata; tamen abſolute, & quatenus ex parte creatæ voluntatis eſt abſolute efficaciter non vult peccata non eſſe, ne lædatur, vt diximus, illius libertas: imò voluntarie vult eorum permiſſionem, cum eueniunt: ac proinde, vt non ſint peccata, ex parte hominum ad hæc, & effectu carens, ac non efficax, è voluntaria, ac libera Dei electione eſt: quæ autem libere alicui, atque ex electione voluntas efficax, quantum ipſe poteſt, mali vitandi, non eſt de mali eius aduentu dolorem ingenerare, aut triſtitiā apta non eſt: in eo enim, quod de efficacia voluntatis ad illud vitandum omittit, & permiſſiua voluntate mali illius, cum aduenit, tolerantie ſe ipſe conformat: ea vero conformitate tolerantie adiutante, ſi quid quantumque malum ſit notum eſt, qui ita ſe conformauit, fuit, de eius aduentu dolor locum non habet: itaque illud *nolentibus nobis intelligendum eſt*, quantum poſſumus: aſt noliſ peccati, ſeu voluntas, vt peccatum non ſit, Deo in quantum ipſe poteſt, non adest; licet ſeria, & ſufficienter actiua, & aliquomodo efficax ſit, vt peccati malum homini non adueniat: ac proinde neque ex eius aduentu, & charitate erga homines tanto preſſos malo triſtari poteſt, nec dolere.

3. Vnde patet ſolutio ad dolorem penitentis de peccatis, cuius voluntas eſti abſolute inefficax ſit, de commiſſis peccatis, vt nec fuerint, nec tunc ſint, cum ſunt, quod eſt impoſſibile; tamen eius inefficacia ex impoſſibilitate obiecti venit, non autem ex voluntate penitentis, qui ex parte ſua, quantum poteſt, efficaciter vult illa non eſſe, nec fuiſſe, vt bene Ruiz à num. 12. concluſionem non Theologi omnes ſolum, ſed & Patres nobis dederunt, ſufficiat in re adeo certa Iſidorus cap. 51. ſentent. de ſummo bono initio ſic fanis. *Noſtro uſu zelare Deum dicitur; vel dolere: horum enim motuum apud Deum perturbatio nulla eſt apud quem tranquillitas ſumma eſt*, ex quo loco & dictis hæcenus claret ſcripturæ loca, quibus de Deo dolor, penitentia, triſtitia dicitur, vt Genef. 6. Ezech. 20. Zach. 11. Iſaiah. 10. ac pluries alibi, per metaphoram ſcripta fuiſſe: vt aliquid aliud affectus proprij Dei nobis per eiusmodi locutiones innotefceret.

4. De fuga ſpecialiter dicta, atque deſiderio contraria, quæ nihil aliud eſt, quam noliſ, vt ſit malum, quod nondum eſt, neque imminet, ſed tantum

cogneſcitur poſſibile, ſeu volitio vt tale malum nobis non ſit, concors adeo non eſt Theologorum ſententia conueniat Deo necne? Ruiz noſter cum alijs (atque ex ſententia vt putat S. Thomæ) hunc affectum Deo denegat, ſicut ſupra deſiderium Deo negauit: quia malorum, quæ nunquam, vel pro aliquo tempore futura ſunt, ſcientiam certam habet, inde pro illo eorum negationes præſentes Deus, & habet, & videt: quomodo ergo fuga hac ſpeciali, vt non ſint, pro ea duratione videret? ſolum ergo poterit de abſoluto, & præſenti eorum non eſſe, ſeu negatione gaudere Melius Vaquez r. p. d. 84. cap. 1. Soarez 3. de attribut. cap. 7. numero 61. Heize d. 20. cap. 4. §. *Et reliquit*, quos ſupra contra Ruiz pro deſiderio proprio boni nondum habiti, citauimus, vti & argumentum reieciſimus: nunc affectui fugæ applicam: etenim ex ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quæ abeſſe & adelle abſoluto obiecti præſcindit, vult, vt ſit bonum, & vult non eſſe malum: quod eſt malum fuga ſpeciali propria proſequi, bonum vero proprio deſiderio, & quidem per omnes decernere efficaciter poteſt Deus, vt ſit, id quod poſſibile prænoſcit: & vt non ſit malum pro ſtatu poſſibilitatis ab ipſo cognitum: aſſigna ergo mihi ſpeciem propriam eorum decretorum. Neque enim gaudium eſt decretum illud efficax boni, cum tendat, vt ſit, quod per illud erit; gaudium vero non eſt tendentia voluntatis ad rem, vt ſit, ſed ad rem, quæ eſſe ſupponitur, iamque ante illud præſens: & efficaci illi voluntati, vt malum non ſit ſpeciem propriam designa: quæ deſiderium vt non ſit non eſſe poſſit, ergo in ratione tua contra proprium deſiderium, & fugam voluntatis diuinæ aperta equiuocatione laboras: dum ſigna poſteriora, & obiecti, & ſcientiæ ad deſiderium, & ſcientiam, quæ hoc regulandum eſt, ſiue efficaci, ſiue inefficax deſiderium, aut fuga ſit, ad ſignum prius ſcientiæ, quo regulatur, & ad ſtatum poſſibilitatis, quod ſolum ad ſcientiam eorum affectum regulatum, & directricem ſupponitur, manifeſta contradictione retrotrahis, & reuocas.

CERTAMEN II.

De ira Dei deſiſſo.

1. Theologorum, Catholicorum ſuper Dei iræ, vel admittenda, vel releganda diſſidia de nomine tantummodo eſſe queunt, idcirco neque in eam concedentes Deo, neque in negantes cenſura aliqua Theologica ſerri merito poteſt, eſti aſſerunt Philoſophica reprehensione digni iure habeantur: quippe qui ſtaram in Philoſophia iureque proinde ſuo immobilem deſinitionem, & philoſophicam dignitatem, & principium citra controuerſiam omnem ſupponendum, quam diſputandum, mouent quod tamen vitium video à plebique, quandoque non contemnendis, incurri: velut ſe à diſcultatibus contra communes opiniones facilius expediant, vel, vt nona quædam ſua in ſcholas inducant: quod, ſi liceat breui, facileque quique, vel mediocriſ diſcurſus totam poſſet impune philoſophiam, & Theologiam ſuſque deque mouere, inuertere & peruertere: videant ergo, qui arte huiusmodi Theologiam, aut Philoſophiam à ſe motam gloriantur, quantum gloriantur? igitur Lactantius toto libro de ira Dei maxime à cap. 17. iræ propriæ affectum Deo concedit, ſic iram deſiſſens: *Dei motum animi ad coercenda peccata inſurgens*: cui conſenſiſſe videtur Alexand. p. 2. quæſt. 156. m. 2. ante med. m. 4. ſub ſinem, eam deſinitionem non memorans, ſed nec communem ſupponens: quare illam Lactantij aſſimo ſuppoſuiſſe, eidem concluſioni ad hæc ex inſtituto Soarius 3. de attribut. cap. 7. numer. 8. ac fuſus opusculis diſput. de inſtituta Dei ſect. 5. iram ſtatuens in affectu iuſto vindictam de peccatis faciendi: quo pacto itam Dei videtur deſiſſiſſe S. Thom. 1. 2. quæſt. 47. art. 1. ad 1. quæſtion. 48. art. 6. & 7. cum tamen ibi, quid iræ nomine in Deo ſignificetur in ſcriptura ſolum doceat, non tamen illud propriæ iram eſſe. Ratio vnicæ: quia

igitur definit contra prevaricatores quosdam penam, tunc
à nobis israeli dicitur, quam iracundia affectionem ferre
nequeat: consonat Epiphani. hæc. 138. post med. Hi-
lar. in Plalm. 2. ad id. Tunc loquitur ad eos in ira sua;
Hieron. ad id Plalm. 29. quoniam ira in indignatione eius:
& in illai. 65. ad id: isti sumus. Malach. 1. Esau autem
edio habui. August. in Plalm. 105. ad id: iratus est su-
per Dominum: epistol. 157. ad Optat. vers. med. 13. de
Trinit. cap. 16. vers. fin. Iulior. 1. sentent. de summo
bono cap. 16. initio. Cyprian. epist. vers. fin. post lib. 5.
epistol. in lib. 1. penitent. metaph. de Deo iram dici ait:
sicut & Damascen. 1. de fide cap. 14. sub fin. & frequen-
tissime Origen. homil. 2. in 2. Iudic. sub fin. & ad id Ro-
man. 1. reuelatur ira Dei & 4. contra celsum long. à
med. Anselm. in 1. ad Thellalon. & in cap. 2. post med.
denique frequenti scriptura locutioni Patrum omnium,
& interpretum concursus hæc interpretatio satisfacit. Ra-
tioni vero inde petita, atque pro similibus frequentie lo-
cutionum scripturae proprietate nobis etiam visitata, &
efficaci, responderetur: in eis vocibus aliquid, quod pro-
prie Deo conveniat, nec aliis aprioribus nostris expri-
bi queat, significari: ad affectum vero penitentium, qui
solum in Deo est, ut hæc vidimus, voces habemus
proprias: quate proprietate sermonis aliarumque simul
Deo indignum aliquid significat, vltim & acceptio-
nem non licere. Secundo: neque vllam vocem proprie
ad Deum transferri vltim, quæ essentiali conceptu
obiectum, & significato suo, sed solum comitante, in
creaturis perfectionem significat: ira vero, ut vi-
dimus essentiali conceptu suo passionem, & dolorem,
ut occasionale obiectum, seu motuum suppositum con-
significat: ut penitentia peccatum, & debitum re-
stitutionis.

DISPUTATIO VI.

De ordine decretorum seu affectuum liberorum Dei.

IBERIS Dei affectibus, & vniuersim
adfortis, & speciatim recensitis, quem
nam interesse intentionalis pure (quam
solum in diuinis affectibus admitti pos-
se diximus) prioritatis, aut postero-
ritatis seruare possint, ac seruent, exa-
minare proximum est: & primo ablo-
lue an intentionis, & executionis ordo inter liberas Dei
volitiones intercedat. Secundo inter volitiones liberas
efficaces, quæ solæ decreta diuina sermonis proprietate
nuncupantur, & respectu quorum effectum possit inten-
tionis & executionis ordo inter eiusmodi decreta admi-
ti: an etiam respectu creaturarum actionum liberarum?
quod ipsum est, ac querere de præfinitionis, seu inten-
tionis efficacis diuinæ de nostris liberis actionibus, siue
vltioribus effectibus earum interuentione obtinendis
possibilitate quæstio quidem inter scholæ Thomisticæ ac
nostræ Iesuiticæ Doctores celebris, & subtilis; quan-
tas, nisi, qui scientiæ nostræ mediæ naturam, & essen-
tiam intus penetrant, agitare tuto, & citra aber-
randi periculum minime poterunt, ut suo loco patebit.
Non agimus autem de prioritate volitionis necessitatis,
quæ se dilige prioritate specificatiui adequati prius,
quam volitio eadem prorsus enitatur, & identice in-
fectiui ad creaturam extendatur, ac se se explicet. De eius-
modi enim prioritate, quali, quali, nulla est, esse apud
Theologos quæstio potest.

Christoph. de Ortega de Deo Tno, Tom. II.

QVÆSTIO I.

Quisnam ordo diuinarum voluntatum liberarum assignari possit, ac debeat.

Ac in re multum inter Theologos non sine con-
fusione, & æquiuocatione plerumque disputatur:
quare prius certa, quæ omnibus esse in hac quæstio-
ne debent & in quo dissidium esse apud doctos possit,
exacte explicandum, statuendumque est: ut, in quo
docti nostri Magistri reipia dissident, est aliud pro-
positionibus absolute sonent, deprehendantur, solidius-
que, ac tutius super eorum oppositione ferri iudicium
queat.

CERTAMEN I.

Quæ certa omnibus esse debent, & difficultatis seu controuersie sco- pus proponuntur.

1. **S**tatuendum est primo ordine executionis solum
considerato decreta executiua de facto remotio-
rum mediorum à fine priora esse decretis executiuis pro-
ximiorum fini vera intentionali, quasi naturæ priori-
tate: atque in hoc nullam posse esse controuersiam: si-
quidem remotiorum mediorum, quæ de facto sunt, exis-
tencia præsupponi debet, ut in proximiora media influant,
exigantque Dei concursum ex parte sua executionum in
proximiora, & hæc in alia, & immediatum fini in fi-
nem ipsum: ac proinde eo ordine Dei decreta executiua
(sine quibus absolutam existentiam, & concursus diui-
ni exigentiam habere non possunt) debent aliis præce-
dere: ut eo scilicet executionis ordine decretum executi-
uum finis postremum sit. Dixi statuendum imprimis hoc
bona nostri Ruiz de Montoya pace, qui Recentiorum quo-
rundam doctrinæ à se vniuersim impugnata d. 24. sect. 1.
num. 2. ex parte consensit num. 9. & 10. asserens ordinem
executionis respectu diuinorum decretorum extrinsecam
denominationem à rebus volitis Dei decretis esse, solum-
que esse in his, ut summum, ut obiectum volitum: qua-
tenus vult hanc rem medium, vel remotius, vel proximius,
atque illam finem esse, cumque inter se se ordinem ser-
uare: quare & ordo hic executionis rerum diuinæ volun-
tatis obiectum est. Cæterum ipsum executionis ordinem
formaliter, & per se neque esse, neque posse intercedere:
quia ordo ille executionis semper est efficientia, aut cau-
salitatis materialis, quæ inter diuina decreta esse nequit:
cum nullum aliud actus causet, vel disponat ad illud. Sed
hanc ipsam rationem impugnauit ipse in Recentioribus
illis num. 2. & omnem imperantis actus intentionisque &
electionis ordinem cum illis Recentioribus reddit contra
ipsum impossibile, confirmatione subiungit ad rem hanc
inutilem, ut quæ impossibilitatem ordinis executiuorum
decretorum ab ipso asseram, & confirmandam non pro-
bet, sed solum posse esse finis, & mediorum volitionem
eandem, atque electione medijs cum finis intentione iden-
tificari ac proinde absque vilo ordine prioritatis veræ fi-
nem, & mediæ amari à Deo: quod aliud est infra dispu-
tandum. Ratio vero à nobis breuiter data, demonstratio
ordinis formaliter in decretis diuinis executiuis atq; ipso-
rum conceptionis à Deo omnino est: cum probet eviden-
ter vnum à Deo concipi, & existere intentionaliter prius,
quam aliud ita à Deo concipiatur, quod illud præconce-
ptum, & prius habitum existensque in Deo supponit.

V 2. Rei